

УДК 341.242

DOI <https://doi.org/10.32840/pdu.2021.3.3>**І. І. Фетько**аспірант кафедри теорії та історії держави і права
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ФОРМИ ПРОВАДЖЕННЯ ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА У НАУКОВО-ТЕХНІЧНІЙ І КУЛЬТУРНО-ОСВІТНІЙ СФЕРІ

У статті досліджено, що транскордонне співробітництво у науково-технічній та культурно-освітній сфері може провадитись через різні організаційні форми, зокрема: євро-регіон, об'єднання єврорегіонального співробітництва, європейське об'єднання територіального співробітництва, науковий парк і технологічний парк, розглянуто їх змістовні характеристики. На основі аналізу змістовних характеристик організаційних форм провадження транскордонного співробітництва у науково-технічній і культурно-освітній сфері визначено, якщо: здійснювати провадження такого співробітництва через євро-регіон, то можуть виникнути певні труднощі, бо положення Закону України «Про транс-кордонне співробітництво» не визначає організаційно-правову форму, мету, завдання, діяльність євро-регіону та не регламентує порядок створення євро-регіону та ін.; через організаційну форму об'єднання єврорегіонального співробітництва можуть також виникнути певні труднощі, бо на основі аналізу законодавства сусідніх держав-членів Європейського Союзу встановлено відсутність можливості створення об'єднань євро-регіонального співробітництва суб'єктами й учасниками транскордонного співробітництва України із відповідними суб'єктами та учасниками транскордонного співробітництва сусідніх держав-членів Європейського Союзу, оскільки Протокол № 3 до Європейської рамкової конвенції про транскордонне співробітництво між територіальними общинами та властями, який регулює відповідне питання, не підписано та не ратифіковано сусідніми державами-членами Європейського; через організаційну форму європейське об'єднання територіального співробітництва, так само як і в попередніх форм можуть виникнути певні труднощі, бо Закон України «Про транскордонне співробітництво» не містить положення щодо організаційно-правової форми, мети, завдань, діяльності європейського об'єднання територіального співробітництва, порядок його утворення, хто може бути його учасниками, участь суб'єктів та учасників транскордонного співробітництва України у європейському об'єднанні територіального співробітництва та його матеріальне і фінансове забезпечення діяльності. Щодо діяльності наукового парку, то незважаючи на те, що такі установи є вигідними для закладів вищої освіти і регіонів, а також підтримуються законодавцем, то реальна ситуація у країні залишається дуже нестабільною тощо.

Ключові слова: організаційні форми, євро-регіон, об'єднання єврорегіонального співробітництва, європейське об'єднання територіального співробітництва, науковий парк, технологічний парк, транскордонне співробітництво, науково-технічна, культурно-освітня сфера.

Постановка проблеми. Сьогодні для України, у якої вигідне геополітичне розташування, розвиток транскордонного співробітництва з державами-членами Європейського Союзу має важливе значення, бо розцінюється чинником процесу європейської інтеграції. За умов європейської інтеграції, важливим є прове-

дення реформ у різних сферах із метою наближення їх до європейських стандартів, не менш важливим є і реформування науково-технічної та культурно-освітньої сфер. Нині одним із таких дієвих механізмів цієї трансформації може бути інститут транскордонного співробітництва як на загальнодержавному рівні, так і на

регіональному і локальному рівнях. Узагальнивши весь комплекс спеціальної літератури, можна умовно виділити, що транскордонне співробітництво у науково-технічній та культурно-освітній сфері може провадитись через різні організаційні форми, зокрема: єврорегіон, об'єднання єврорегіонального співробітництва, європейське об'єднання територіального співробітництва, науковий парк та технологічний парк [1, с. 8–20; 2, с. 222–230; 3, с. 33–34; 4 с. 28–35]. Таке положення підтримується й законодавцем, відповідно до ст. 5 Закону України «Про транскордонне співробітництво» науково-технічна та культурно-освітня діяльність може провадитись через різні організаційні форми: єврорегіон, об'єднання єврорегіонального співробітництва, європейське об'єднання територіального співробітництва [5], також положення частини 10 статті 1 Закону України «Про транскордонне співробітництво», унормовує, що учасниками транскордонного співробітництва є юридичні особи, які можуть брати участь у транскордонному співробітництві, внаслідок чого транскордонне співробітництво у науково-технічній і культурно-освітній сфері може провадитись через науковий парк, який згідно з ч. 4 ст. 1 Закону України «Про наукові парки» є юридичною особою [7], подібно до наукового парку провадити таку діяльність також може і технологічний парк, який згідно положень частини 5 статті 1 Закону України «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків» також є юридичною особою [8]. Важливо детальніше дослідити змістовні характеристики організаційних форм провадження транскордонного співробітництва у науково-технічній та культурно-освітній сфері, зокрема: єврорегіону, об'єднання єврорегіонального співробітництва, європейського об'єднання територіального співробітництва, наукового парку та технологічного парку, адже вони можуть бути дієвими механізмами трансформації науково-технічної та культурно-освітньої сфер.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різні аспекти проблематики організаційних форм провадження транскордонного співробітництва у науково-технічній

і культурно-освітній сфері вивчалися такими вченими, як С.В. Бестужева, І.В. Бутирська, І.А. Галіахметов, Я.Я. Калат і Н.А. Мікула, В.П. Корбін і Л.В. Савош, В.С. Кравців, А.О. Краснейчук, М. Кроленко, В.Т. Ланго, А.Ю. Лебедева, В. Лутчак, В.В. Маркович, І. Прус, Ю.С. Рогозян, Д. Черніков і Р. Хорольський, А.Ю. Стрижакова, В.В. Толкованов, П.А. Черномаз та ін., однак дослідження щодо організаційних форм провадження транскордонного співробітництва у науково-технічній і культурно-освітній сфері сконцентровані переважно навколо економічних, політологічних, історичних, соціальних питань, а також питань міжнародних відносин і державного управління, а аналіз наукових розробок вітчизняних вчених-юристів дає підстави встановити, що нині юридичною наукою не достатньо уваги приділяється дослідженню організаційних форм провадження транскордонного співробітництва у науково-технічній і культурно-освітній сфері.

Мета статті – дослідити організаційні форми провадження транскордонного співробітництва у науково-технічній і культурно-освітній сфері.

Виклад основного матеріалу. Згідно з положеннями ч. 3 ст. 1 Закону України «Про транскордонне співробітництво» «єврорегіон – організаційна форма транскордонного співробітництва, що здійснюється відповідно до двосторонніх або багатосторонніх угод про транскордонне співробітництво...». Якщо виходити з того, що єврорегіон є організаційною формою транскордонного співробітництва, що здійснюється суб'єктами і учасниками таких відносин, та враховувати, що відповідними суб'єктами визначені територіальна громада, її представницький орган та їх об'єднання, місцевий орган виконавчої влади України, а учасниками транскордонного співробітництва визначено юридичні та фізичні особи і громадські об'єднання, то організаційна форма транскордонного співробітництва єврорегіон, є організаційною формою співробітництва територіальної громади, її представницького органу та їх об'єднань, місцевого органу виконавчої влади України, котрий взаємодіє з територіальною грома-

дою та відповідним органом влади сусідньої держави у межах своєї компетенції, котра встановлена чинним законодавством України та угодами про транскордонне співробітництво. Також, це є організаційною формою співробітництва для юридичних і фізичних осіб, громадських об'єднань, котрі є сусідніми. У ч. 3 ст. 1 у визначенні єврорегіону вказано, що єврорегіон «здійснюється у відповідності до двосторонньої або багатосторонньої угоди про транскордонне співробітництво». Ч. 8 ст. 1 визначає, що під угодою транскордонного співробітництва слід розуміти, що це угода між територіальною громадою, її представницьким органом та їх об'єднаннями, місцевим органом виконавчої влади України та відповідним органом влади сусідньої держави у межах своєї компетенції, котра встановлена чинним законодавством України, і регламентує правові, організаційні, економічні та інші аспекти цього співробітництва тощо [5].

Варто відзначити, що провадження транскордонного співробітництва у науково-технічній і культурно-освітній сфері через організаційну форму єврорегіон можуть виникнути певні труднощі, бо положення Закону України «Про транскордонне співробітництво» не визначає організаційно-правову форму, мету, завдання, діяльність єврорегіону та не регламентує порядок створення єврорегіону та ін.

Далі детальніше розглянемо змістовні характеристики організаційної форми провадження транскордонного співробітництва у науково-технічній та культурно-освітній сфері об'єднання єврорегіонального співробітництва. Згідно з ч. 4 ст. 1 Закону України «Про транскордонне співробітництво» «об'єднання єврорегіонального співробітництва – форма транскордонного співробітництва зі статусом юридичної особи відповідно до національного законодавства держави, на території якої є його місцезнаходження, метою якого є заохочення, підтримка та розвиток в інтересах населення транскордонного та міжтериторіального співробітництва між суб'єктами і учасниками таких відносин у сферах спільної компетенції та відповідно до повноважень, встановлених згідно з національним законодавством

відповідної держави...». Якщо виходити з того, що об'єднання єврорегіонального співробітництва є організаційною формою транскордонного співробітництва, що здійснюється суб'єктами і учасниками таких відносин, і враховувати, що відповідними суб'єктами визначені територіальна громада, її представницький орган і їх об'єднання, місцевий орган виконавчої влади України, а учасником транскордонного співробітництва визначено юридичні та фізичні особи і громадські об'єднання, то організаційна форма транскордонного співробітництва об'єднання єврорегіонального співробітництва є організаційною формою співробітництва територіальної громади, її представницького органу та їх об'єднань, місцевого органу виконавчої влади України, котрий взаємодіє з територіальною громадою та відповідним органом влади сусідньої держави у межах своєї компетенції, котра встановлена чинним законодавством України та угодами про транскордонне співробітництво. Також, це є організаційною формою співробітництва для юридичних і фізичних осіб, громадських об'єднань, котрі є сусідніми. Ч. 5 ст. 9 Закону України «Про транскордонне співробітництво» унормовує, що об'єднання єврорегіонального співробітництва має статус юридичної особи і утворюється у відповідності із національним законодавством держави-члена Ради Європи, на території котрої є його місцезнаходження. Закон України «Про транскордонне співробітництво» містить положення щодо організаційно-правової форми, мети, завдань, діяльності об'єднання єврорегіонального співробітництва, порядок його утворення на території України, участь суб'єктів транскордонного співробітництва у об'єднанні єврорегіонального співробітництва, яке утворюється на території держави-члена Ради Європи та матеріальне і фінансове забезпечення його діяльності тощо [5].

Однак варто відзначити, що провадження транскордонного співробітництва у науково-технічній та культурно-освітній сфері через організаційну форму об'єднання єврорегіонального співробітництва можуть також виникнути певні труднощі, бо на основі аналізу законодавства сусідніх держав-членів Європейського Союзу

встановлено відсутність можливості створення об'єднань єврорегіонального співробітництва суб'єктами та учасниками транскордонного співробітництва України із відповідними суб'єктами та учасниками транскордонного співробітництва сусідніх держав-членів Європейського Союзу, оскільки Протокол № 3 до Європейської рамкової конвенції про транскордонне співробітництво між територіальними общинами та властями, який регулює відповідне питання, не підписано та не ратифіковано сусідніми державами-членами Європейського [6].

Далі, детальніше розглянемо змістовні характеристики організаційної форми провадження транскордонного співробітництва у науково-технічній та культурно-освітній сфері європейського об'єднання територіального співробітництва. Згідно з ч. 5 ст. 1 Закону України «Про транскордонне співробітництво» «європейське об'єднання територіального співробітництва – об'єднання суб'єктів транскордонного співробітництва України та відповідних суб'єктів сусідніх держав-членів Європейського Союзу зі статусом юридичної особи відповідно до національного законодавства держави-члена Європейського Союзу, на території якої є його місцезнаходження». Ч. 6 ст. 9 Закону України «Про транскордонне співробітництво» визначено, що європейське об'єднання територіального співробітництва має статус юридичної особи й утворюється відповідно до національного законодавства держави-члена Європейського Союзу, на території якої є місце його знаходження тощо [5].

Варто відзначити, що провадження транскордонного співробітництва у науково-технічній і культурно-освітній сфері через організаційну форму європейське об'єднання територіального співробітництва, то можуть виникнути певні труднощі, бо Закон України «Про транскордонне співробітництво» не містить положення щодо організаційно-правової форми, мети, завдань, діяльності європейське об'єднання територіального співробітництва, порядок його утворення, хто може бути його учасниками, участь суб'єктів та учасників транскордонного співробітни-

цтва України у європейському об'єднанні територіального співробітництва та його матеріальне і фінансове забезпечення діяльності.

Далі, детальніше розглянемо змістовні характеристики організаційної форми провадження транскордонного співробітництва у науково-технічній та культурно-освітній сфері наукового парку. За ч. 4 ст. 1 Закону України «Про наукові парки», «науковий парк – це юридична особа, що створюється з ініціативи вищого навчального закладу та/або наукової установи шляхом об'єднання внесків засновників для організації, координації, контролю процесу розроблення і виконання проєктів наукового парку...». У відповідності із положеннями ст. 3 Закону України «Про наукові парки», науковий парк створюється з метою розвитку науково-технічної та інноваційної діяльності у закладі вищої освіти та/або науковій установі, ефективного та раціонального використання наявного наукового потенціалу, матеріально-технічної бази для комерціалізації результатів наукових досліджень і їх впровадження на вітчизняному та закордонному ринках [7]. До прикладу, науковий парк може допомогти закладу вищої освіти реалізовувати проєкти транскордонного співробітництва у науковій, науково-технічній, інноваційній та культурно-освітній сфері тощо. Але, незважаючи на те, що такі установи є вигідними для закладів вищої освіти і регіонів, а також підтримуються законодавцем, то реальна ситуація у країні залишається дуже нестабільною.

Розглянемо змістовні характеристики організаційної форми провадження транскордонного співробітництва у науково-технічній і культурно-освітній сфері технологічного парку. За ч. 5 ст. 1 Закону України «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків» «технологічний парк (технопарк) – це юридична особа або група юридичних осіб (далі – учасники технологічного парку), що діють відповідно до договору про спільну діяльність без створення юридичної особи та без об'єднання вкладів з метою створення організаційних засад виконання проєктів технологічних парків

з виробничого впровадження наукоємних розробок, високих технологій і забезпечення промислового випуску конкурентоспроможної на світовому ринку продукції» [8]. Технологічний парк може бути створений як об'єднанням закладів вищої освіти, наукових установ так і юридичних осіб. Результати науково-технічної діяльності можуть здійснюватися шляхом проведення наукових досліджень та шляхом реалізації спільних проектів транскордонного співробітництва у науковій, науково-технічній, інноваційній сфері тощо.

Висновки і пропозиції. Транскордонне співробітництво у науково-технічній і культурно-освітній сфері може провадитись через різні організаційні форми, зокрема: єврорегіон, об'єднання єврорегіонального співробітництва, європейське об'єднання територіального співробітництва, науковий парк та технологічний парк, дане положення підтримується й законодавцем. На основі аналізу змістовних характеристик організаційних форм провадження транскордонного співробітництва у науково-технічній та культурно-освітній сфері єврорегіону, об'єднання єврорегіонального співробітництва, європейського об'єднання територіального співробітництва, наукового парку та технологічного парку визначено, що при провадженні транскордонного співробітництва у науково-технічній та культурно-освітній сфері через організаційні форми, зокрема: єврорегіон, то можуть виникнути певні труднощі, бо положення Закону України «Про транскордонне співробітництво» не визначають організаційно-правову форму, мету, завдання, діяльність єврорегіону та не регламентують порядок створення єврорегіону та ін.; через організаційну форму об'єднання єврорегіонального співробітництва можуть також виникнути певні труднощі, бо на основі аналізу законодавства сусідніх держав-членів Європейського Союзу встановлено відсутність можливості створення об'єднань єврорегіонального співробітництва суб'єктами та учасниками транскордонного співробітництва України із відповідними суб'єктами й учасниками транскордонного співробітництва сусідніх держав-членів Європейського Союзу,

оскільки Протокол № 3 до Європейської рамкової конвенції про транскордонне співробітництво між територіальними общинами та властями, який регулює відповідне питання, не підписано та не ратифіковано сусідніми державами-членами Європейського; через організаційну форму європейське об'єднання територіального співробітництва, так само як і в попередніх форм можуть виникнути певні труднощі, бо Закон України «Про транскордонне співробітництво» не містить положення щодо організаційно-правової форми, мети, завдань, діяльності європейського об'єднання територіального співробітництва, порядок його утворення, хто може бути його учасниками, участь суб'єктів та учасників транскордонного співробітництва України у європейському об'єднанні територіального співробітництва та його матеріальне і фінансове забезпечення діяльності. Щодо діяльності наукового парку, то він може допомогти закладу вищої освіти реалізовувати проекти транскордонного співробітництва у науковій, науково-технічній, інноваційній та культурно-освітній сфері, але, незважаючи на те, що такі установи є вигідними для закладів вищої освіти і регіонів, а також підтримуються законодавцем, то реальна ситуація у країні залишається дуже нестабільною.

Список використаної літератури:

1. Транскордонне співробітництво: правові основи та успішні практики : посібник / Євчак Ю.Б., Зарді А., Лазур Я.В., Очкаї Д., Санченко А.Є., Сошников А.О., Устименко В.А., Фетько Ю.І. / за заг. ред. В.А. Устименка; ред.-упоряд. Гук А.К., Санченко А.Є. Київ, 2020. 152 с.,
2. Товканець С.А., Товканець Г.В. Роль єврорегіонів у формуванні конкурентоспроможності вищої економічної освіти: європейський досвід. URL: [http://ird.gov.ua/sep/sep20145\(109\)/sep20145\(109\)_222_TovkanetsSA,TovkanetsHV.pdf](http://ird.gov.ua/sep/sep20145(109)/sep20145(109)_222_TovkanetsSA,TovkanetsHV.pdf)
3. Циклаурі О.Б. Транскордонне співробітництво та сучасний стан реформування місцевого самоврядування в Україні. URL: <http://rp.dsum.edu.ua/bitstream/123456789/3684/1/Tsyklauri%20O.B.%20Transkordonne%20spivobitnytstvo%20ta%20suchasnyi%20stan%20reformuvanni%20>

- mistsevoho%20samovriaduvannia%20v%20Ukraini.pdf
4. Павліха Н.В., Долиняк Ю.О. Розвиток транскордонного співробітництва в галузі освіти в рамках європейської інтеграції України. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/4893/1/dolyniak.pdf>
 5. Закон України «Про транскордонне співробітництво». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1861-15#Text>
 6. Protocol № 3 to the European Outline Convention on Transfrontier Co-operation between Territorial Communities or Authorities concerning Euroregional Co-operation Groupings (ECGs). Chart of signatures and ratifications of Treaty 206. URL: <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/206?module=signatures-by-treaty&treatynum=206>
 7. Закон України «Про наукові парки». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1563-17#Text>
 8. Закон України «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/991-14#Text>
-

Fetko I. Organizational forms of realization cross-border cooperation in scientific, technical, cultural and educational sphere

The article investigates that cross-border cooperation in science, technology and cultural and educational spheres can be carried out through various organizational forms, in particular: euroregion, euroregional co-operation groupings, European grouping of territorial cooperation, science park, technology park, considers their content characteristics. Based on the analysis of the substantive characteristics of organizational forms of cross-border cooperation in scientific, technical, cultural and educational spheres, it is determined if: to carry out such cooperation through the euroregion, there may be some difficulties, because the provisions of the Law of Ukraine "On cross-border cooperation" does not define the organizational and legal form, purpose, objectives, activities of the euroregion and does not regulate the establishment of the euroregion, etc.; due to the organizational form of euroregional co-operation groupings, some difficulties may also arise, because based on the analysis of the legislation of neighboring EU member states, there is no possibility of creating euroregional co-operation groupings by subjects and participants of cross-border cooperation of Ukraine with relevant subjects and participants of cross-border cooperation of neighboring Member States of the European Union, as Protocol № 3 to the European Outline Convention on Transfrontier Co-operation between Territorial Communities and Authorities, which regulates the relevant issue, has not been signed or ratified by neighboring Member States of the European Union; through the organizational form of the european grouping of territorial cooperation, as well as in previous forms, some difficulties may arise, because the Law of Ukraine "On Cross-Border Cooperation" does not contain provisions on organizational and legal form, purpose, objectives, activities of the european grouping of territorial cooperation, the order of its formation, who can be its participants, the participation of subjects and participants of cross-border cooperation of Ukraine in the european grouping of territorial cooperation and its material and financial support of activity. As for the activities of the science park, despite the fact that such institutions are beneficial for higher education institutions and regions, as well as supported by the legislator, the real situation in the country remains very unstable and so on.

Key words: *organizational forms, euroregion, euroregional co-operation groupings, european grouping of territorial cooperation, science park, technology park, cross-border cooperation, scientific and technical, cultural and educational sphere.*